מב: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

אבל שותף יש לו חזקה. יש ענין לשותף דאין לו חזקה כדמפרש לקמן וא"ת מ"ל ליתני במתני' שותף אין לו חזקה אע"פ שיש שותף שיש לו חזקה כי היכי דתני אריס אע"פ שאינו אריסי כמי אכות יש להן חזקה ויש לחלק:

שותף ביורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שטוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך וכ"ת דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לאריס דלמא כאחר אריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי כמי אכות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הרחויין ליבצר וקבה דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל נבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הרחויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מיניהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה ממתני דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דאריסי נדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא לומר כל דבר שבפוי ע"י טורח ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזירו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו וכעי רבא (שם קלה:) שבח ששבחו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי מיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא וחלים מרעא ומסקא שרטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ולר' אלחנן נראה דאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים ששבחו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי מיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים ששבחו מאליהם וע"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דקלא וחלים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר רשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי תשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות באלמא שהיה כנגד זו דהא מבעי ליה בדקלא וחלים מרעא ומסקא שרטון אי תשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן למתסויינו טפי כנפלו לו ממקום אחר דמוכח גבי כבר (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בתפיסה והוו שיבלי (שלמופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא וחלים ומרעא ומסקא שרטון דשקיל אלמא תשבינן פירות טפי נפלו לאחר מכן מדקלא וחלים ומינין למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו נגדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותם וכמלוים תשיבי ואי תלסם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונטו' למה הוצרך כאן להאריך ולומר (ח) בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבבל שנה ושנה כדין אריס לא היה לו לומר אלא שטוטל בשדה שאינה עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע דהיינו כדין אריס דיורד אלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין אריס כדאמר בהשואל (ב"מ דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולטוטעה ופרש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל בפר"ת אחי שפיר דה"פ שטוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח בשדה שאין עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע כדין אריס אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין אריס ואף על גב ט)(דאדם) נוטל בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא שיורד שלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין אריס ומ"מ קשה דבבל מקום גרס ובשדה ט)(שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה אלא וי"ו כיון דאדם מילתא היא ויש לייסב פ"ה ונפרש ההיא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולטוטעה דלאו היינו כדין אריס דלאריס נותנין יותר למאה ולשלים כי עוסק בה לתקנה כמה נרכים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד טוטל שכרו וטוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל והכי

גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה רמי ליה רבי אבא לרב יהודה (ו) במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף ביורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה לא קשיא *הא דנחית לכולה הא דנחית לפלגא *אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר *הא והא דנחית לכולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמר שמואל *שותף ביורד ברשות דמי מאי קמ"ל (ז) שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה *לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: *ומעידין זה לזה אמאי

גמ' אבוה דשמואל. וגם לוי תנו: **סנו.** במתני': **שותף.** השותפין והאפוטרופין כו' אבל אומן לא תנו דכ"ש דאין לו חזקה דהא אין לו חלק כלל דגמא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ודאי לחקנן ניתן לו: **אבל שותף יש לו חזקה.** דאם אינתא דלא מכר לו חלקו היה לעבוד את האדמה ולאכול הפירות בשותפות: **מחזיקין זה** (ג) **לזה.** אם האחד מחזיק בחלקו ובחלק חבירו ג' שנים הוא חזקה: **ומעידין זה.** על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לערער עליו ולא הוי טוען בעדות כדמפרש לקמן [מנ.]: **ונעשין כשומרי שכר זה לזה.** שאם מבית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר וזהו שכרו שגם חבירו ישמור הכל כשיעור זמן שמשמר זה עכשיו: **והא אמר שמואל שותף.** שמחזיק בכל הבית גם בחלקו של חבירו: **ביורד ברשות דמי.** כלומר כאילו נתן לו חבירו רשות וזוהו להיות במקומו כדין אריס דמי: **לאו למימרא דשותף אין לו חזקה.** דהוי כאריס שיורד ברשות ולכך לא הוא חזקתו חזקה. ולקמן מפרש דאכתי לשאר דברים קאמר שמואל כיורד ברשות דמי מדלא קאמר בהדיא שותף אין לו חזקה: **דנחית לכולה.** שדה שקנו שניהם: **דנחית לפלגא.** בחלק המוכחר החזיק ואמר חלקנו אלא זה לחלקי והחזקתי בו שלא שנים ואידך טענין עליין לא חלקנו אלא כך המצינו בעינו שמאכל אותו חלק ג' שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים: **אמרי לה להאי גיסא.** יש מתרלים בענין זה הא דאמר שמואל שותף יש לו חזקה דנחית לכולה דמנהג שותפים ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה אז זה יטול חלי הקרקע וזה החלי ולשנה הבאה למפרע מה שלקח זה אשתקד יקח זה עכשיו שכל אחד רוצה ליהנות בכל שנה ממלקו וזה שהנית להחזיק לחבירו ג' שנים בכל השדה ולאי מכר לו את חלקו ולכך הוא חזקה: **והא דאמר שמואל אין לו חזקה דנחית לפלגא.** שכן דרך שותפין לאכול זה פלגא ואידך חבריה פלגא שלם שנים או מרבע ואחר כך אוכלין למפרע בענין זה מרבע שנים אחרות: **ואמרי לה להאי גיסא.** היכא דנחית לכולה לא הוא חזקה שכן הוא מנהג השותפין לאכול שדה שלם שנים והלכך לא אלי טענין לקות חלקך בידי והיכא דנחית לפלגא הוא חזקה דסברא הוא דאלקו דאם איתא דנתת ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין שלם שנים או מרבע שנים אחר חבירו כמנהג שותפין לא היה לו לברר חלק אחד לבדו אלא יעבו בשותפות ויחלקו הפירות: הכי גרסי' **רבינא אמר הא והא דנחית לכולה הא דאית בה דין חלוקה.** מרבע אמות זה ומרבע אמות זה הוא חזקה דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה אינו מנהג להנות האחד להקדים לו חבירו ג' שנים אלא אם כן מכר לו חלקו: **דלית בה דין חלוקה.** אינה חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלם או מרבע שנים שלימות כל השדה ואחר כך זה משום דבשניהם ביחד אינו כדאי. והכי קיימא לן. והך עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא דזבון אמהתא בשותפות מר משתמש דאשונה שלישית כו' בית פרקין (ד) (דף כט:) ופרשינן טעמא כי היכי דלא ליחזקו אהדדי ה"ה דאי הוה כל אחד משתמש שלם שנים לשופין לא מהוי חזקה דהא לית בחדא אמתא דין חלוקה והלכך לא מהוי חזקה ואינהו דאחזוק בסיוגין משום דלמא לא ידעי העדים לסוף ג' שנים שנקחוה בשותפות ויטענו המחזיק בה שאינו שותף ומהוי חזקתו חזקה: **לומר שנוטל.** כדין אריס שיורד ברשות. אפי' בשבח המגיע לכתפים גמר פירי בגון קמה לקצור וענבים לבצור נוטל כל אחלי כדין אריסי העיר ואפילו הוא שדה שאינו עשוי ליטע אלא לזריעה ונעשה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי ליטע כדין היורד ברשות דאילו יורד שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה דאם השבח יתר על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל (דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו ונעשה שלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אומר אומדין כמה אדם רוצה ליתן על שדה זו ליטע ופ"ר פפא לא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע אחא לאמר שותף ביורד ברשות והלכך שקיל בשדה שאינה עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע ואי הוה אמר שמואל שותף אין לו חזקה אמינא דידו על התחתונה הואיל ונלא רשות חבירו יכל אמאי

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פ"ט מהל' טוען הל' ח סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף ב ועיי' פ"ה מהל' שותפין הל' ח וטוש"ע ח"מ סי' קנט:

קכח ב ג מיי' פ"י מהל' גזילה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ה:

קכט ד מיי' פט"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' לו סעיף ח:

רבינו גרשום

שותף אין לו חזקה. אע"ג דיכול למימר מן חבירי קניתי חלקי; וכ"ש אומן. דאיכא למימר כדי לתקן נתנו לו; מחזיקין זה על זה. שאם האחד תופש חלקו וחלק חבירו ג' שנים החזיק בו; ומעידין זה על זה. שאם בא אחר וערער על חלק חבירו יכול שותפו להצטרף עם עד אחר ולהעיד עליו אביו היה או אם ערער עליו אדם עד יכול שותפו להצטרף עם עד אחר ולהעיד עליו שקנאו; ונעשין שומרי שכר זה לזה. שאם שומר זה מקצת הממון שבשותפותם וזה מקצת ונגנב מבית אחד או אבד אינו נש"ח אלא חייב לשלם משום רש"ש הוא שבשכר ששומר לו חבירו מקצת הממון שומר לו אידך מקצתו; כיורד ברשות. חבירו לשדהו דמי דהוי כאריס שיורד לרשות חבירו וכיון דחשיב הוא כיורד ברשות חבירו לדעתו (וכו' לדעתו) מכלל דאין לו חזקה; אמרי לה להאי גיסא הכי שאם ירד לפלגי לאותו חצי שלא הגיע לחלקו יש לו חזקה משום דמצי למימר המחזיק חלקו קניתי ממך וכבר החזקתי בו ואין לך בו כלום ודאי הוא חזקה אבל אי נחת לכולה ואמר כולה מוחזקת בידי אינה חזקה דאמר דמש"ה הניחה זה ברשותו ג' שנים כדי שישתמש בו נמי הוא כנגדו ג' שנים אחרות ומש"ה אינה חזקה דכיורד ברשות הוה. ואמרי לה להאי גיסא הכי האי דנחית לכולה הוא חזקה משום דמצי למימר למעיר הואיל שהחזקתי בכולה שני חזקה שלי היא שקניתי חלקך ממך אבל אי נחית לפלגא לא הוא חזקה משום דמצי למימר המעיר בלקנו בשוה ובחלקך המגיעך החזקת ובתוך שלי לא תחזיק כלל דמה שיירתי בחלקי ברשותי ירדתי: הא דאית בה דין חלוקה. ד' אמות לזה וד' אמות לזה ונחית לכולה והחזיק בה ג' שנים חזקתו חזקה משום דמצי למימר ליה חלקך קניתי ממך. אבל אי לית [בה]

מסורת הש"ס

ה) נ"ל שלפיכך. ו) נ"ל לאחרים. ז) נ"ל שאינה עשויה ליטע.

גליון הש"ם

גמרא הא דנחית לכולא. עיין לקמן דף נז ע"ב תו"ש בשמעתין: **שם אמר לה להאי גיסא.** שנת דף קה ע"ת פסחים דף קח ע"ת ניטין דף מז ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' במערתא דבי ר' זכאי: (ב) שם מאי קמ"ל שותף מ"ל ואמת ר' מ' מתוקן: (ג) ד"ה אבל שם ד"ה מחזיקין זה על זה: (ד) ד"ה בית כה וכו' כרים פירקין. ב"ב דף כ"ט ע"ב ופ"ס מתוס': (ה) תוס' ד"ה שותף וכו' ואי"ת ב"ב מ"ת ותימה: (ו) ד"ה שבח וכו' הייט ענבים העומדים ליבצר: (ז) **בא"ר** אמר ליה אבוי לא יהא: (ח) **בא"ר** לתתיר ונ"מ שנוטל בשבח:

רבינו גרשום (המשך)

דין חלוקה והחזיק בה אינה חזקה משום דמצי למימר המערער הואיל ולא הוה דין חלוקה הייתי מחרצה שיהא ביידך ג' שנים: לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים. שאם השביח עד גמר פירי שנוטלו חצי דאי הוה אמר בפירוש אין לו חזקה והיה השותף זורעה היה ידו על התחתונה ולא היה נוטל בחלקו של חבירו כלום אבל השתא דאמר שותף ביורד ברשות דמי דנוטל כאריס דמה אריס נוטל מחצה אפי' בשבח המגיע לכתפים האי נמי נוטל מחצה של חבירו וחלקו משום דהיינו ג' חלקים. איכעיית אימא מש"ה תני שותף ביורד ברשות דמי ונוטל בשדה שאינה עשויה ליטע בשדה העשויה ליטע אם יורד בה אדם שלא ברשות זורעה ותיקנה דנוטל כפי חלקו המגיעו כל מחצית השבח האי שותף נמי אם יורד בשדה שאינה עשויה ליטע זורעה והשביחה נוטל בכל מה שהשביח חלקו וחצי חלק חבירו משא"כ אדם אחר דעלמא שאם יורד שלא ברשות בשדה שאינה עשויה ליטע אם השבח יתר על ההוצאה נוטל את ההוצאה ואם היציאה יתירה על השבח נוטל את השבח דכל שנה שותף. ידו על התחתונה הואיל שירד שלא ברשות אבל האי שותף ביורד ברשות דמי ידו על העליונה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com